

Witamy wobdźělnikow swětoweho kongresa CIOFF 2014 we Łužicy.

Wir grüßen die Teilnehmer des CIOFF-Weltkongresses 2014 in der Lausitz.

We welcome all participants of the CIOFF World Congress 2014 in Lusatia.

Nous saluons les participants au Congrès mondial du CIOFF 2014 en Lusace.

Damos la bienvenida a los participantes en el Congreso de la CIOFF 2014 en Lusacia.

Budyšin budže wot 16. do 26. oktobra hosćićelske město kongresa CIOFF.

foto: Jürgen Matschie

Rěčna konferenca „Rěče charty w Němskej – tema za wšěch!“

Mjeńšinowa rada – zwjazk štyrjoch připóznatych mjeńšin Němskeje – pře-prošuje zhromadnje ze społnomócnjenym knježerstwa za mjeńšinowe naležnosće a zapóslancom Zwjazkoweho sejma Hartmutom Koschykom dnja 26. nowembra 2014 na rěčnu konferencu do Berlina. Patronat je přewzał prezident Zwjazkoweho sejma prof. dr. Norbert Lammert (MdB). Hłowny zaměr zarjadowanja je dialog zwjazkoweje z krajnej runinu, narodnymi mjeńšinami a regionalnu rěč delnjoněmčinu rěčacymi, kotryž měl wjesć k zhromadnje formulowanej rěčnej politice w Němskej.

Sprachenkonferenz

„Charta-Sprachen in Deutschland – Ein Thema für alle!“

Der Minderheitenrat der vier autochthonen nationalen Minderheiten

und Volksgruppen Deutschlands lädt am 26. November 2014 gemeinsam mit dem Beauftragten der Bundesregierung für Aussiedlerfragen und nationale Minderheiten Hartmut Koschyk (MdB) zur Sprachenkonferenz „Charta-Sprachen in Deutschland – Ein Thema für alle!“ nach Berlin ein. Die Schirmherrschaft hat Bundestagspräsident Prof. Dr. Norbert Lammert übernommen.

Die Idee basiert auf der Drucksache 17/11638 des Deutschen Bundestages unter dem Titel „20 Jahre der Zeichnung der Europäischen Charta der Regional- und Minderheitensprachen“ vom 26. November 2012.

Die Zielsetzung dieser Konferenz besteht darin, neben den Vertretern der Minderheiten auch Entscheidungsträger, Abgeordnete der Landes- und Bundesebene sowie Vertreter der zuständigen Ministerien zu einem ressortübergreifenden Dialog zusammen zu bringen. Ein solcher Dialog verspricht eine stärkere Sensibilisierung für die besondere Situation

der Minderheiten, nicht zuletzt im Sprach- und Bildungsbereich. Der Schutz der Minderheitensprachen in Deutschland und der Regionalsprache Niederdeutsch ist allzu oft nur ein Randthema für Experten und muss breiter gefasst werden, da es sich um eine gesamtgesellschaftliche Aufgabe handelt. Er steht in der Verantwortung aller am politischen Umsetzungsprozess der Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen Beteiligten.

Die Konferenz setzt den Startpunkt für eine von Bund, Ländern, Minderheiten und Niederdeutsch-Sprechern gemeinsam zu entwickelnde sprachpolitische Ausrichtung für die Charta-Sprachen in Deutschland, in der sich die gemeinsame Verantwortung widerspiegeln wird.

Datum: 26.11.2014, 14:30 Uhr
Ort: Deutsche Parlamentarische Gesellschaft,
Friedrich-Ebert-Platz 2, Berlin

Dalše informacije pod www.minderheitensekretariat.de abo pisajće na veranstaltungen@minderheitensekretariat.de

Rječaz ludźi za strukturnu změnu

„Přećiwo wudobywanju wuhla – zhromadnje za energijowy přewrót“ běše heslo demonstracije sobotu, dnja 23. awgusta 2014, mjez Kerkojcami w Delnjeje Łužicy a pólskej wsu Grabice na tamnym boku Nysy. Na akciji mjezynarodneho rječaza ludźi so 7.500 ludźi wobdźěli. Namołwje organizacije Greenpeace a dalšich zwjazkow scěhowachu podpěraćeljo akcije a potrjecheni z brunicowych regionow Němskeje a wosebje ze słowjanskeho wukraja. 250 wosobow bě z Čěskeje přijěło, mjez nimi tež naši přećeljo ze Společnosti přátel Lužice z Prahi z wulkim transparentom, bus ludźi ze Słowakskeje a dalšej

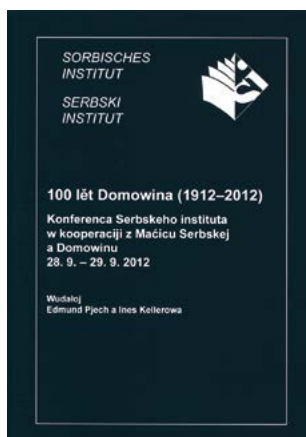
busaj ze Słowjenskeje a Chorwatskeje. Do husteho rječaza ludźi na 8 km dohej čarje zarjadowachu so tež mnozy Serbja, mjez druhim župan delnołužiskeje župy Měto Nowak, člon župneho předsydstwa dr. Pětr Šurman ze swójbu kaž tež člonaj zwjazkowego předsydstwa Domowiny Marcel Brauman a Jurij Luščanski a člonka Maćicy Serbskeje dr. Christiana Piniekowa. Serbja napadnychu ze swojimi chorhojemi a dyrbjachu wospjet wujasnić, zwotkel su. Z tym wužichu skladnosć, mnohich zajimcow wo našim ludže informować. Rozmołwjeji su so mjez druhim z člonomaj předsydstwa Greenpeace

Šárku Pechovej z Čěskeje a Jurajom Rizmanom ze Słowakskeje, kotraž mataj zajim na dalšich kontaktach z Łužicu.

Wjele młodych ludźi bě hižo džen do sobotnišeje akcije na camp w pólskich Grabicach přijěło. Přitomnych wjazaše mysl, zo mamy wužiwać a wutwarić resursy energije, kiž so tež z alternatiwnymi žórlami hižo poskićeja, a w tutym wobłuku pod heslom „strukturnu změnu nětko“ džensa hižo nowe džělowe městna za přichod tworić. Klimapolitisce fatalne myslenje „dyrbimy domiznu ludźi a přrodu wo-prować, dokelž trjebamy džělowe městna“, dyrbi so skónčić. **Lu**

Zběrník zajimawych přednoškow wo stawiznach Domowiny

Stotu róčnicu založenja Domowiny 13. oktobra 1912 we Wojerecach smy nazymu 2012 wobšěrnje woswječili. Konferenca „100 lět Domowina (1912–2012)“ Serbskeho instituta w kooperaciji z Maćicu Serbskej a Domowinu 28. a 29. septembra 2012 w Budyšinje wěnowaše so stawiznam organizacije. Štyrmaće přednošowarjow jimaše so słowa, mjez nimi samo wosmjó ze Serbskeho instituta. Nimale dvě léce po tym je nětko jako 19. zešiwk Małeho rjadu Serbskeho instituta protokol kolo-kwija wušoľ, wo kotrehož wudaće staj so wědomostnikaj dr. Edmund Pjeh a dr. Ines Kellero-

wa postaraľoj. „Wudawaćelomaj bě z wosebitej naležnosću, ze wšelakich perspektiwow na skutkowanje serbskeje organizacije pokazać. W srjedzišću stejachu kulturne, politiske a hospodarske strategije Domowiny we wšelakich časowych dobach kaž tež biografiske nazhonjenja jednotliwych serbskich akterow“, rěka w předslowje. Bohužel je so na konferency lědma na bazu Domowiny, na jeje skupiny a župy, džiwaľo. Njebychu referenca z Domowinskih skupin a župow z přednoškami wo stawiznach, na přiľklad z Radworja, Šunowa-Konjec, Chasowa, ze Slepoho, abo přinoški wo župach kaž Kamjenskeje „Michała Hórnik“ a Wojerowskeje „Handrija Zejlerja“ konferencu wažnje wobohaćili?

Zahajenski přednošk wo „Domowinje w ansamblu mjeńšinowych organizacijow Europy 1912–2012“ dr. Ludwiga Ele poda so w němčinje. Jako něhdyši načolny funkcionar Federalneje unije europskich narodnych mjeńšin (FUEN) a Domowiny poda tójšto zajimawych a lědma znatych faktow wo zhromadnosći třěšneho zwjazka Serbow z druhimi organizacijemi narodnych mjeńšin. Pod temu „Wot Zwjazka serbskich towarstwow k Zwjazkej Łužiskich Serbow“ bě dr. Annett Brězanec, kaž wšitecy druzy, w maćeršćinje přednošowaľa. Wěnowa-

še so předewšěm reorganizaciji Domowiny po nastupje mócnarstwa nacijow přez předsydu Pawoľa Neda. Přewažna wjetšina referatow pak zaběraše so ze skutkowanjom Domowiny po léce 1945, tak přednoški dr. Pjeha „Towaršnostna transformacija a Serbja“ wo času mjez 1945 a 1949, dr. Kelleroweje „Prócowanja Domowiny na polu kulturneho džěľa w 1950tych a 1960tych lětach“ a Ines Neumanoje „Domowina a brunica“ (delnjoserbsce). Jara dobry přehlad wo skutkowanju a wuznamje Domowiny w Delnjeje Łužicy poda dr. Pěťš Šurman w swojim přednošku w delnjoserbsćinje. W přednošku „Serbske kulturne žiwjenje a čestne zastojnstwo“ zaběraše so dr. Susanne

Hozyna jako jenička wobšěrnje z wažnym zakładom džěľa třěšneho zwjazka – z čestnohamtskim skutkowanjom člonow.

Z mnohimi konkretnymi faktami, wosobinskimi dožiwjenjami a nazhonjami rysowaše Benedikt Dyrlich nazornje skutkowanje Domowiny a serbskich institucijow pod wliwom strony SED po léce 1970. Něhdyši městopředsyda Domowiny dr. Pětr Brězan porěča k temje „Katolscy Serbja a Domowina za čas socializma a po přewróće“ z přewažnje wosobinskeho wida. Bych sej tež analyzu sobudžěľa katolskich Domowinjanow w župach a skupinach praľ. Dalši přednošk wo podžělu katolskich Serbow w přenjeje položce wobstaća organizacije by wažny přinošk byľ. Wo rozdžělnym poměrje ewangelskeju fararjow Gerharda Wirtha a Herberta Nowaka k Domowinje porěčeťaj kritisce syn Měrcin Wirth a džowka dr. Madlena Norbergowa. Dr. Měrcin Waľda poda swoje konstruktivne mysle k temje „Awtonomna towaršnosć a Serbja“. Předsyda Domowiny Dawid Statnik referowaše wo „Domowinje po puću do přichoda“, při čimž rozestaješe so z přećemi wo serbske ludowe zastupnistwo-sejmik. Přednošk dr. Tima Meškanka wo Domowinje za čas NDR w zběrniku wozjewjeny njeje. Protokol konferency wo stolětnych stawiznach Domowiny je, njehladajo naspomnjenych słaboscow kolo-kwija, informatiwna čitanka wo zańdženosci a přitomnosći serbskeho třěšneho zwjazka. **M. Laduľ**

Přihotuja 17. hłownu zhromadźiznu

Wuradźowanje Zwjazkowego předsydstwa Domowiny dnja 13.09.2014 w Budyšinje nawjedowaše předsyda Domowiny Dawid Statnik. Čeziščo běchu přihoty 17. hłowneje zhromadźizny Domowiny dnja 28. měrca 2015 w Haslowje. D. Statnik informowaše, zo je programowa komisija w awgusće wšě pokiwy z diskusije načiska programa „Domowina 2025“ zjala. Předžělany načisk so dale precizuje a zwjazkowemu předsydstwu w nowembrje předpołži. Zwjazkowe předsydstwo wobzamkny kluč cyłkownje 76 delegatow ze 18 župow a člonskich towarstwow, časowy plan a koncept rozprawnistwa za „hłownu“. Jednohlósnyje doporuča gre-

mij 17. hłownej zhromadźiznje změnu wobzamknjenja 16. hłowneje zhromadźizny: Dokelž su nadawki na polu kubljanja mjeztym hinak rjadowane, nima so městno referenta za kubljanje wutworić, ale matej so „hač do 18. hłowneje zhromadźizny krutej městnje młodźinskeju koordinatow w Delnej a Hornjej Łužicy“ zarjadować. Zwjazkowe předsydstwo schwali namołwu k zapodaću kandidatnych namjetow za nominowanje štyrjoch člonow Rady za serbske naležnosće Swobodneho stata Sakska za wólbnu dobu 2014 – 2019. Namjety maja so hač do 30. oktobra 2014 pisomnje Domowinje sposrědkować (Póstowe naměsto 2, 02625 Budyšin). **B. F.**

Přewrót – kaž sym jón dožiwił

Z narěče jednačela Domowiny Bjarnata Cyža na posedženju zwjazkowego předsydstwa dnja 13.09.2014

Hižo dlěši čas, ze spočatkem 80-tych lět, přiběrachu signale, kiž pokazowachu na změny politiskeho myslenja a jednanja w NDR, w Pólskej, Českej a w Ruskej. Ze změnu džěloweho městna w léce 1988 do zarjada Domowiny jako nawoda kulturneho wotrjada pytnych tež tu wěstu njewěstosć hladajo na to, kak měla so Domowina do přichoda wusměrić. Jurij Grós, přeni sekretar, běše z iniciatorom dialoga mjez katolskej a ewangelskej cyrkwu a Domowinu. Prócowaja so wo nowe zmyslenje a sebjezrozumjenje serbskich naležnosćow w Domowinje, při čimž njeměješe jenož priwisnikow. Nichtó njewědžeše, što bliši přichod přinjese. W Domowinskim zarjedze běše nowum, zo sta so w juliju 1989 njestronjan ze sekretarom za kulturu. Běchu pak tež jednotliwcy w rjadach člonstwa, kiž sej reformy žadachu.

W nowembrje založi so Serbska narodna zhromadźizna, kotraž sej reformy wot Domowiny žadaše. Sekretariat Domowiny w nowembrje funkciju zložil, a wutwori so serbske kuljotje blido. Při tutym sydachu zastupjerjo Domowiny a narodneje zhromadźizny hromadže a diskutowachu wo třebnych změnach, pósłachu svojich zastupjerjow kuljoteho blida do Berlina, Drježdžan a Choćebuza. Hłowny nadawk pak běše přihot wurjadneho kongresa Domowiny dnja 17. měrca 1990. Na tutej wurjadnej zhromadźiznje mějachu so

nowe wólbny přewjesć, nowe wustawki schwalić a wosebje nowe, ideologisce njepočežene wosobiny do zwjazkowego předsydstwa wuzwolić. Moje wuzwolenje za předsydu Domowiny běše mnohim delegatam překwapjenje. Zo kandidowach, bě mój wosobinski rozsud. Proces reformowanja Domowiny po wurjadnej hłownej zhromadźiznje běše bolostny a wobćežny. Smy zhubili horliwych Serbow za sobudžělo a smy so wotrjekli wosobinow jich politiskeje zašłosće abo tež sobudžěla w statnej službje bjezstrašnosće dla. Kaž wěmy, njeje tutón proces do džzensnišeho zakončeny.

Z wotstawkom widžane móžemy zwěšćić,

- zo je so poradziło, Domowinu reformować, nic rozbić, kaž sej to jednotliwcy žadachu;
- zo smy drje zhubili 70 % člonstwa, mjeztym pak je ličba něhdže 50 % tehdyšeho člonstwa zaso docpěla;
- zo su so Serbja-jednotliwcy politisce angažowali a so přez strony do sejmow w Berlinje a Drježdžanach wolić dali a zo smy sej z jich pomocu w přenjeji legislatiwnej dobje zakonske prawa kaž tež wustawowe prawa wubědźić zamóhli, kiž maja do džzensnišeho swój pozitiwny wuskutk;
- zo je so lěto po přewróće založila Založba za serbski lud, zo pak tuta do džzensnišeho na njedosahace financne wuhotowanje čerpi;
- zo smy dla financneje nuzy wospjet struktury změnili resp. změnili

Dolnoserb Marcus Kóncař bužo wót 1. februara 2015 nowy zastupjucy jadnař Domowiny.

Zwězkowe předsedarstwo Domowiny jo jogo na swójom pósejženju dnja 13. septembra do toš toho zastojnstwa powołało. Wón slědujo na Harald Koncaka, kótaryž pódajo se na wuměnk. 27lětny jo na Lipšcańskej uniwersiće serbsčinu a stawizny na ceptarstwo za gymnazij studěrował a w měrcu 2013 z masterom zakónčył. Marcus Kóncař jo južo 5 lět člonk Zwězkowego předsedarstwa Domowiny. Mjazy drugim statkujo sobu w programowej komisiji „Domowina 2025“. Tuchylu jo wón sobužělašef Chóšebuskego regionalnego běrowa Domowiny, zož jo koordiněrowanje projektow jaden z jogo nadawkow. Žycymy jomu wjele gluki a wuspěcha w nowem zastojnstwje.

foto: Domowina

dyrbjeli – nětko mamy jenož hišće třěćinu zarjadniskich mocow serbskich institucijow porno létu 1989.

Přirunujo ze situaciju druhich narodnych mjeńšin su Serbja přiwšěm to, štož bě móžne, w tehdyšim času přewrótka zdokojeli a su džensa pod nowymi wuměnjajemi prawniskeho stata sami za swój přichod zamołwić. Zamołwitosć přewzać njebě tehdy a njeje ani džensa lochki nadawk. Nawjedowace wosobiny w Domowinskich skupinach, župach, towarstwach a zjednoćenstwach su tehdy pobrachowali a tež džensa jich njeje dosć. Najwažniše wudobyće přewrótka pak je a wostanje swoboda myslenja a wuwica. Trjebamy sebje wědomje a angažement bóle hač hdy přjedy a smy wužadani, našej młodej generaciji zamołwitosć do młodych rukow přepodać. *(skrótsjene)*

Narodne mjeńšiny na dnju wotewrjenych duri knjeźerstwa

Zastupjerjo narodnych mjeńšin w Němskej – Frizojo, Danojo w Južnym Šleswigu, němscy Sintí a Romojo kaž tež Serbja – běchu mjez wuhotowarjami lětušeho dnja wotewrjenych duri zwjazkowego knjeźerstwa dnja 30. a 31. awgusta w Berlinje. K zhromadnemu fotu zestupachu so (prědku

wotlěwa): zapóslancaj Zwjazkowego sejma Helmut Zertik a Hartmut Koschyk, wjednica mjeńšinowego sekretariata a městopředsydka Domowiny Judith Waldzic kaž tež zwjazkowy nutřkowny minister dr. Thomas de Maizièra, prezident Federalistiskeje unije europskich narodnych skupin Hans Heinrich Hansen (zady 2. wotl.), člon prezidija Domowiny Marcus Kóncař, předsyda Domowiny a mjeńšinoweje rady Dawid Statnik a člon zwjazkowego předsydstwa William Janhoefer (zady 4., 5. a 6. wotl.). H. Koschyk haji jako spolnomócnjeny knjeźerstwa za mjeńšinowe naležnosće wuske styki z mjeńšinowej radu.

D. Statnik prošese de Maizièra wo dašu rozmołwu z narodnymi mjeńšinami wo aktualnych čeziščach, štož minister přilubi. We wólnej rozmołwje z ministrom předstajichu zastupjerjo narodnych mjeńšin mnohostroškosć a přidatnu hódnotu za naš kraj džakowano mjeńšinam. Woni informowachu jeho wo wjelerakosći regionalnych a mjeńšinowych rěčow, wo swojim žadanju na Europsku uniju, zo měli so europske mjeńšiny aktiwnje do dialoga za lěpše wobdželenje mjeńšinow na europskej runinje zapřijeć a tróšku žortnje tež wo Blótowskich kórkach. foto: mjeńšinowy sekretariat/M. Kowarjec

Słowjanske dny w Namysłowje

W pólskim Namysłowje wotmě so 9. a 10. žnjenca słowjanski swjedźeń ze wšelakimi kulturnymi skupinami. Z hosćom bě tež kulturna skupina z ukrainskeho Lwowa, z kotrejž Namysłow hižo wjele lět styki pěstuje.

Swjedźeń běše mjez druhim wěnowany 50-lětnemu wobstaću tamnišeho kulturneho srjedzišća Ośrodek Kultury. Wosebje njedźelu stejachu Serbja a Domowina w srjedzišču. Před 50 lětimi nawjazachu so styki mjez Domowinu a Namysłowom. W tutym zwisku ma mjeno dnja 17.06.1889 w Njebjelčicach rodzeneho publicista a nowinarja Jana Skale wosebity wuznam. Wón skutkowaše mnoho lět na polu nowinarstwa na wšelakich městnach. 22. januara 1945 wón přez tragiske wobstejnosće w Džędzicach blisko Namysłowa žiwjenje přisadzi. Ze swojim skutkowanjom před wjace hač poł lětstotkom tworješe Skala mosćik za nawjazanje přećelskich stykow mjez Serbami a Namysłowom.

Na tutón wurjadny kulturny wjeršk podachu so předsyda Domowiny Dawid Statnik a člonka zwjazkowego předsydstwa Zala Cyžowa zhromadnje ze serbskej hudźbnej skupinu Serbeat, zo bychu jón sobu wuhotowali. Mjenowanej skupinje přislušeja Daniel Matka, Roman Wjesela, Syman Hejduška, Julian Bulank, Milan Süß a Clemens Mark.

Při tutej skladnosći bu restawrowany měšćanski muzej w centrumje města znowa wotewrjeny. Stare domske je so

na nahladny kulturny domicil změniło. W přizemju je zaměstnjena wustajeńca wo žiwjenju a skutkowanju Jana Skale, kotraž budže w přichodnym času z pomocu Serbskeho muzeja w Budyšinje wudospołnjena. W muzeju skići so tójšto městna za wšelake wustajeńcy a dalše aktiwity we wobłuku stawiznow a kultury, wosebje tež za šulerjow a młodzinu. Wjeršk wotewrjenja noweho muzeja běše wustajeńca fotografiow rodzeneho Wotrowčana Clemensa Škody, referenta Domowiny za kulturu a wukrajne styki na temu „Serbska młodzina we Łužicy“. Hosći powita zastupowacy měšćanosta Namysłowa Andrzej Galla. Wo muzeju samym porěča nawodnica zarjadnišća Jadwiga Kaweczka. Fotowa wustajeńca zaběra so hłownje z balansu „mjez tradiciju a modernu“. Tak so publikumej předstajeja džělawosć a skutkowanje Wotrowskeje młodziny, kotraž bě 2003 jako přenja młodzinska Domowinska skupina župje „Michał Hórnik“ pristupila. Clemens Škoda z fotami pokazuje, hdže je serbska młodzina doma a kak nałožki a tradicije pěstuje. Dalšej temje wustajeńcy běšej studentske žiwjenje a serbska načasna młodzinska kultura. Za wustajeńcu zajimowaše so w běhu popołdnja tójšto

hosći. Tež w přichodze su wšelake přehladki ze stron Domowiny a dalších Serbow planowane.

Po wotewrjenju wustajeńcy podachu so Serbja k pomnikej Jana Skale a položichu kwěcel ze serbskeje sekle.

Jako zakónčace zarjadowanje prezentowaše naša hudźbna skupina „Serbaet“ na naměsće před Namysłowskej radnicu dwuhodžinski koncert, kotryž běše derje zestajany a wuwaženy: ze serbskej hudźbu, z dwěmaj němskimaj štučkomaj, a tež jendželska hudźba běše wobstatk programa. Tutón kulturny wjeršk přija publikum z wulkej sympatiju a připóznacom. Na tutym dnju nazhonichmy znowa hospodliwosć našich pólskich přećelow a jich zwjazanosć z nami Serbami. Našim Namysłowskim hosćicelam sluša horecy džak za jich aktiwity na dobro našeho serbskeho naroda.

Zala Cyžowa

Domyswjećenje z fararjom Gabrišom Nawku a studentami w Lipsku bě jedyn z motiwow Clemensa Škody, kotrejž pokazachu so w fotowej wustajeńcy w Namysłowje. foto: Cl. Škoda

„Jedyn Śwjerčik přińdže zrědka sam“

To je titul noweje komedije, na ko-truž so hrajerjo Serbskeje lajskeje dźiwadłoweje skupiny Chrósćicy z. t. runje mócnje koncentruja.

Po njedawnej premjerje dnja 4. oktobra w Chrósćicach a wospjetowanju džen po tym přeprašamy wšech wutrobnje na dalše předstajenja našeje inscenacije „Jedyn Śwjerčik přińdže zrědka sam“:

- nje., 19.10.2014, 16.00 hodź. w Šunowje, Wowčerkec žurła
- nje., 09.11.2014, 16.00 hodź. w Radworju, hosćenc „Meja“
- nje., 16.11.2014, 16.00 hodź. w Nowoslicach pola Dinarjec w „Swjedźenskej bróžni“
- so., 13.12.2014, 19.30 hodź. w Sulšecach, hosćenc
- nje., 18.01.2015, 16.00 hodź. w Njebjelčanskej „Bjesadze“
- nje., 25.01.2015, 16.00 hodź. w Haslowje na žurli Bizoldec hosćenca
- nje., 01.02.2015, 16.00 hodź. w Chrósćicach na Krawčikec žurli

Přełožk krucha je nam Ludwig Zahrodnik zhotowił. Za to jemu wutrobný dźak! Hižo wot lěta 2004 wón našu skupinu na tute wašnje podpěruje. Wón je za nas hru „Hdyž Kocor kamor čazaše“ wobdźěłał a zhotowi přełožki „Radšo muža, hač scyla žane mjerzanje“, „Hdyž rentnarjo zapřimnu“ kaž tež aktualneje inscenacije.

Zwučujemy znova pod režiju dźiwadźelnika Tomaša Cyža. Nětčiša je

jeho druha inscenacija z našeje skupinu, a móžu prajić, zo chětro derje mjez sobu wuńdžemy a zo wšěm jeho wašnje zwučowanja, jeho młody elan tyje. Tuž na tutym městnje tež jemu wutrobný dźak za jeho angažowanosć. Wězo so nětko nadzějamy, zo nowy kruch wšitkim našim přihladowarjam znova posměwk do mjezwoča skuzła. Ničo rjeńšeho, hač hdyž su reakcije publikuma pozitiwne! Nochcu přewjele dočasa přeradzić, jenož to: Hra wopisuje žiwjenje cyle normalneje swójbje, ale jenož tak dołho, doniž so přeni

Nó, što nam džensa poskića?.....

wopyt njezewi ... Tuž budźće rjenje wěcipni! W mjenje skupiny Was na naše předstajenja wutrobnje přeprašuju!

Gabriela Lebzyna, předsydkka towarstwa

Prezentacija w ministerstwje

Na přehlance w Drježdźanskim kultusowym ministerstwje rozložil M. Cyžowa Michaeli Mošowej ze Založby za serbski lud a wjednicy RCW dr. Beace Brězanowej swój projekt. Přědku nalěwo: Gloria Žurec. foto: B. Cyž

Serbska kulturna informacija prezentowaše dnja 16. awgusta 2014 Serbow zhromadnje ze Serbskim drastowym fundusom Róžant a z podpěru Založby za serbski lud a Rěčneho centruma WITAJ we wobłuku „Dnja šklečaneho knježerstwa“ w domje kultusoweho ministerstwa w Drježdźanach. Wopytowarjo dóstachu informacije wo wšitkich serbskich institucijach, a zaběra za džěci běše cyły džen zaručena. Wo wosebity powabk serbskeho stejšća pak postara so kwasny čah klankow w serbskich drastach ze wšelakich regionow, a to před kulisu stareje serbskeje wjeski. Nawodnica Serbskeho drastoweho fundusa Róžant Mónica Cyžowa z Noweje Jaseńcy je kwasny čah šesnaće 70 cm wulkich klankow w serbskich drastach ze wšelakich regionow zhotowiła.

Wótwórjenje kabineta k cesći Fryca Rochy

Ku gózbje muzejoweje nocy we wokrěsu Sprjewja – Nysa su wótwóрили w Turjeju nowy žěl domowniskego muzeuma. Domowniski muzej jo se založyl w lěše 2005. Wót zachopjenka jo předsedarka Towaristwa kultura a domowniske stawizny Turjej z. t., Karin Kalawcyna, na tom wobstała, až pócesćenje znatego Turjańskego wucabnika a dolnoserbskego basnikarja a procowarja za serbski lud Fryca Rochy bužo jaden žěl stawneje wustajeńce. Tak su wóni wugótowali mały rožk z wobrazami Fryca Rochy a wuknikow ze starego šuliskego casa.

Lětos jo było móžno ze srědkami Domowiny muzej rozšyrić wó kabinetowu wustajeńcu wó Rochi. W přědnem nastwarku muzeuma jo se wugótowała ekstra w jadnej špě małka ekspozicija

wó žiwjenju a statkowanju Fryca Rochy w Turjeju a w Dolnej Łužicy. Na wšakorakich starych fotach, kótarež jo stajil enkelsyn Peter Rocha k dispoziciji, wiziš Rochu ako młodego študańca w Pšuskem wucabnikojsem seminarje w Starej Darbni, ako ceptarja w Turjeju abo ako drogowarja pšez Łužycu z kólasom a z drugimi wucabnikami na ekskursiji. Teke swójbne fota a wobraz joga mamy su wustajone.

Rocha sam jo měł žiśi z swójeju ženskeju Jadwigu, tśi žowki a jadnogo syna, ale jadna žowka jo bóžko jěsno wumřěła. Rocha jo se wjelgin zasajzil za žiśi a młodostnych w šuli a w lichem casu. W šuli jo wón wucyl žiśi w dolnoserbskej rěcy, lěcrownož serbska rěc jo juž wót lěta 1875 zakazana była. Tegdy njejsu byli dolnoserbske wucbnice,

toš jo wón sam napisał wulicowańka, pěsni a gódanja za šulsku wucbu. Z tym jo wón ako přědny basnikar dolnoserbskeje žišeceje literatury do stawiznow zajšel.

Wón jo teke wizeł, až serbske młodostne trjebaju dobre póručenja za lichy cas. Togodla jo Rocha se zmakal z młodostnymi wósebnje w zymskem casu, jim knihy wupóžycyl, z nimi serbske spiwanja nazwucował, žiwadło grał a sportował.

Woglědať wustajeńce zgónijo mimo toho něco wó statkowanju Rochy ako procowarja za pólepšćenje wejsnych póměrow w tom casu. Dokulaž su luže na jsach wokoło Chóšebuzy žywe byli we wjelikej chudobje, jo se procowarja Rocha jim pómagal.

dale na str. 6

dolnoserbskeje rěče w Domowinje a pódpěra župje pšez regionalny běrow w Chóšebuzu stej ředowanej. „Comy z nim dojspiš, až móžomy derje zgromadnje želaš mjazy serbskima Łužycoma a až župa móžo pšewzeš zagronitosć w Dolnej Łužycy teke z nowymi politiskimi wuměnjami“, měni Měto Nowak.
foto: Helmut Matik

Kooperaciske dojadnanje nastupajuce politiske želo w Bramborskej stej dnja 1. julija w Chóšebuzu pódpisalej (wotlěwa) předsedař Domowiny Dawid Statnik za Domowinu – Zwězk Łužyskich Serbow z. t. a župan Měto Nowak za Domowinu – Župa Dolna Łužyca z. t. Dojadnanje ředujo zakłady zgromadnego žela gładajuce na zagronitosći Domowiny pó nowej serbskej kazni w Bramborskej, na pš. kótare gremi-umowe zastupnice a zastupniki župa pomjenijo a kótare zwězk. Ale teke wužywanje

Wótworjenje kabineta ...

(pokročowanje ze str. 5)

Wón jo se wobžělil na dalejkublanjach w rolnikarstwje a jo swóju wědu pón w casniku buram dalej dał. K tomu słuša teke, až wón jo založyl rolnikarske towaristwo, mlokarnju w Picniju a žarjabnicu, w kótarejž wejsne luže su dostali pšigódne kredity za wutwarjenje swójich žywnosćow, za nakupowanje dobrych rostlinow a za pólěpsenje rolnikarskich ředow.

Z pomocu pšedsedarki Turjańskego towaristwa smy namakali stare historiske dokumenty z lěta 1896, žož jo Fryco Rocha sejžel we pšedsedarstwje wupóžycowańskeje žarjabnice. Teke jogo pódpisma móžoš w originalu tam namakaš. Stare długowe wopisma a protokole wudopolniju temy. **U. H.**

K wótwórjenju Rochowego kabineta jo wuspiwal dolnoserbski žiśecy chor z Chóšebuzu serbske štučki a jo pokazal woglědarjam gromaže z iniciatorku wustajeńce, Utu Henselowej, jadnu šulsku štundu ako pšed 100 lěta. Łužam jo se to wjelgin spódobalo, wóni su pšiklaskali, se smjejkotali a ze zajmom se wustajeńcu woglědali. foto: K. Kosakowa

Na položanju kamjenja su so serbscy šulerjo z Ralbic, Worklec, Chróścic, Radworja a Budyšina wobdžělili. Tež rabi Alexander Nachama z Drježdźanskeje židowskeje wosady je na položanje kopolaka-plesternaka do Hórkow přijel.

W lěće 1918 bě so Annemarie Kreidl jako njemandželska džowka židowki Gertrudy Kreidl w Hórkach pola Šěrcec na džensnišim Elic statoku narodžila. Jurij Šěrc a jeho sotra Marja ju 1925 přiwzaštaj. Z tym dósta mjeno Hana Šěrcec. Z přihłosowanjom Kreidlec swójbje bu wukřcena a bě jako katolska Serbowka žiwa. Wuchodžiwši šulu je wšednje w serbskej drasće chodžila, doniž njebu jej to zakazane. Po mnohich represalijach bu 1942 zajata. Hamtske sudnistwo postaji 1. julij 1943 jako jeje smjertny džen.

tekst a foće: rl

Kopolak za Hanu Šěrcec z Hórkow

Prěni serbski kopolak-plesternak je wot pjatka, 12. septembra, w Hórkach zasadženy. Wumělc Gunter Demnig z Kölna położy jón w přitomnosći něhdže 250 ludźi před Elic statokom za Annemarie Kreidl, přiwzatu Hanu. Wona bě katolska Serbowka židowskeho pochada a je w nacionalsocialistiskim času swoje młode žiwjenje přisadžila.

Farar Clemens Hrjehor z Chróścic skedžbni w krótkim duchownym słowje na to, zo bu Hana Šěrcec wotpokazana, „jeničce tohodla, dokelž měješe židowsku mać“. Wón rjekny, zo bywaju tež džensa ludžo wotpokazowacy, hač w šulskej rjadowni abo we wsy.

Swjatočnosť w Hórkach wobru- bi 1. serbska kulturna brigada pod nawodom Friedemanna Böhmy. Njeposřednje po njej porěčešaj Hana

Delańkowa z Njebjelčic a jeje młódša sotra Marja Kubašec z Kamjenca wo wosobinskih dožiwjenjach z Hanu Šěrcec, kotraž bě něšto njedzel pola Kubašec w Njebjelčicach wupomhała, mjez druhim w korčmje. Žonje jako časowej swědkaj a zdobom přiwuznej Hany Šěrcec na to pokazašej, zo bě tehdy jedyn z hosći rjekł: „Von einem Nichtarier lasse ich mich nicht bedienen.“ Jěwa-Marja Elic, před kotrejež statokom bu kopolak položeny, je so intensiwnje ze žiwjenjom Hany Šěrcec zaběrała. Wona je zdobom daloka přiwuzna a měješe jenož z tuteje přičiny přístup k archiwam. Wosebje mnohim šulerjam wona wo Hanje Šěrcec powědaše. Skedžbni tež na to, zo drje ma Jurja Kochowa kniha „Židowka Hana“ Hanu Šěrcec za zakład, zo pak je to literatura a nic stawiznopisna dokumentacija.

Na swjatočnosći za Hanu Šěrcec w Hórkach wobdžělachu so mjez druhim (wotlěwa) Jěwa-Marja Elic, předsyda Domowiny Dawid Statnik, farar Clemens Hrjehor a džěci z Chróścanskeje zakladneje šule.
fotomontaža: M. Kotissekec

Turizm z kwalitu wuwiwać

Zwjazk za serbski kulturny turizm z. t. bilancowaše swoju džělawasć a wuradzowaše wo aktualnych temach

Na swoju hłownu zhromadźiznu zeńdžechu so člonoyo Zwjazka za serbski kulturny turizm dnja 4. septembra w Slepom. Předsyda Manfred Hermaš (stejo) poda rozprawu wo lońšej džělawasći. Potom wobjednachu lětuše předewzaća a aktualne prašenja.

Tematiska šćežka „Serbske impresije“, kotraž je mjeztym něhdže 500 kilometrow dolha, a tematiski kolesowanski puć ze samsnym mjenom matej so zaměrnje dale wuwiwać. Za to so Zwjazk za serbski kulturny turizm zasadźuje. „Cil je, zo serbske žiwjenske wašnja tutoho regiona w knihujomnych a wužiwojomnych poskitkach předstajimy. W tym smy dobry postup docpěli; trjebamy pak tež dale podpěru našich člonow. W

přichodže ma so tematiska šćežka na 750 kilometrow rozšěrć. Z tym by to potom najdlěša tematiska kolesowanska šćežka Němskeje była“, podšmórny předsyda towarstwa Manfred Hermaš na lětnj hłownej zhromadźiznje.

Na Łužiskim kćenjowym běhu dnja 5. meje 2013 so towarstwo z kolesowanskej turu „Serbske impresije“ wobdžěli. Hosći přewodźachu Wolfgang Kotissek a Ines Kunzendorf kaž tež zarjadowar pućowanskich jězbow Turistiskeje tzwr „Kraj a ludžo“ z Wojerec. Woni rozložowachu temy kaž mejemjetanje a powěšće wo Krabaće. Tež na 2. regionalnej přehládce krajiny hole a hatow w Rakecach dnja 22.06.2013 prezentowaše towarstwo tematisku šćežku „Serbske impresije“. Za nju chce towarstwo po wšej Němskej wabić. „W lěće 2013“, tak praji Manfred Hermaš, „je so aktualizowanje a rozšěrjenje internetnej strony

► www.tourismus-sorben.com

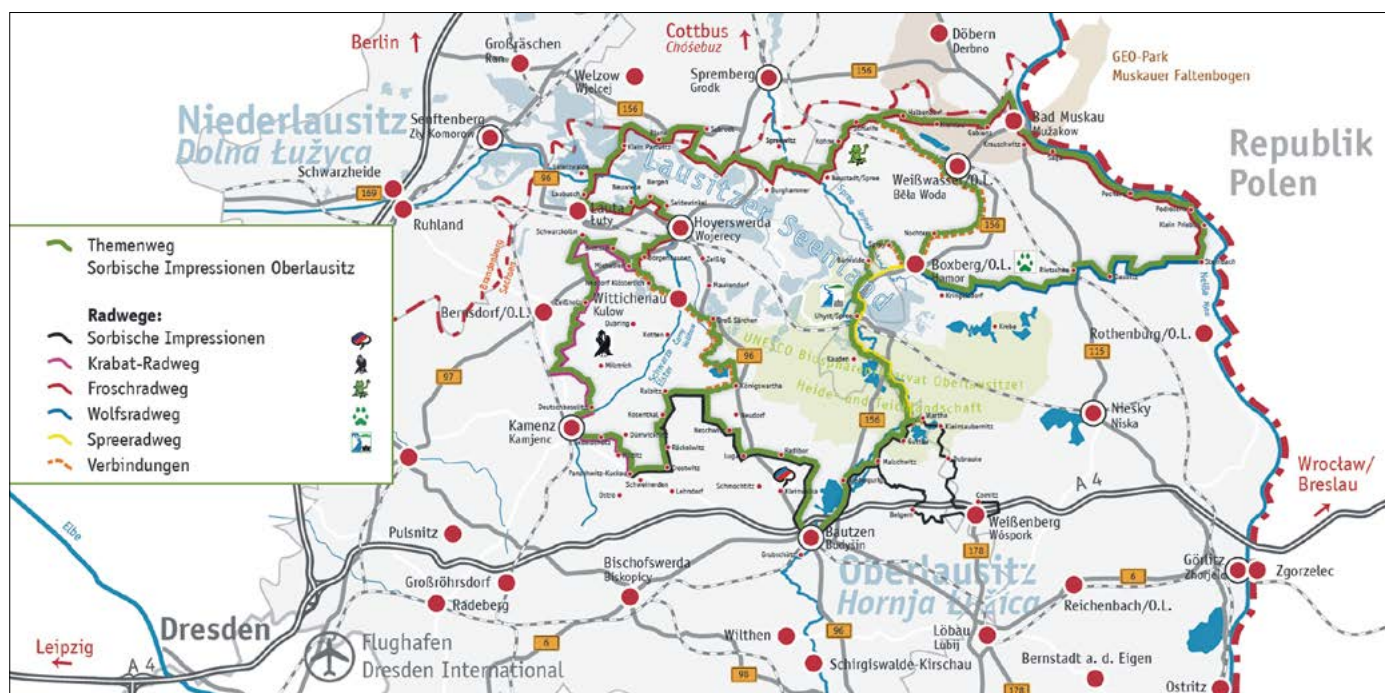
poradźilo.“ Wona so dale aktualizuje a je z internetnymi stronami člonow towarstwa, z turistiskimi zwjazkami a turistiskimi zjednoćenstwami zwjazana.

„Zajimcy móža ju nětko hornjoserbsce a delnjoserbsce čitać. Za to smy wjele prócy nałožili“, podšmórny předsyda. Z tutym džěлом synlja towarstwo serbsku identitu.

tekst a foće: Andreas Kirschke
rys.: M. Nowak-Njehorński

Wolfgang Kotissek (naprawo) dósta z rukow předsydy Manfreda Hermaša kwětki za swój 10-lětny angažement za towarstwo. Wón je so wosebje za zhotowjenje internetnej strony a za splećenje turistiskich poskitkow zasadźował. Jeho džělo nětko Ines Kunzendorf pokročuje.

Tematisku šćežku „Serbske impresije“ doporuča Zwjazk za serbski kulturny turizm wšěm wopytowarjam, kotřiž chcedza džensniše žiwjenje kaž tež tradicije a nałožki Serbow awtenticse zeznać.

karta: SKT/W. Kotissek

Domowinska skupina pola Krabata

Jězba do Čorneho Chołmca je so zadaniła, mjenješe džesać člonkow a člonow Domowinskeje skupiny Budyšina, jako so dnja 16. julija ze spektakla wo Krabace w nocy domoj nawróćichmy. Někotři z nas su sej přeni raz Krabatowy młyn wobhladali a hrajerjow dziwadloweje hry wo zbožu w Čornym młynje wobdziwali. Powitałoj staj nas iniciatorka Krabatoweho dwora Gertrud Wincerjowa kaž tež mlody šef dwora Tobias Čížik. Rjenje běše widzeć, kak so kóždy lěto znova serbskosć, rěč, spěw a bóle hišće narodne drasty do hry wokoło Krabata zapřijēja a na sympatiske wašnje předstaja. Před lětom předstaji so serbski kwas, lěta běchu to křizna. A tež aktualne problemy regiona, kaž dwurěčnosť na wjesnych taflach, so tam na lóštne wašnje tematizuje. Wohnjostroj porjadny spektakl wo Krabace zakónči.

Wužichmy pak tež składnosť, dalšich Serbow postrowić a z nimi pobjesadować – blido dale sedžachu znači Domowinjenjo z Wojerec. **Lu**

Holči dzeń w Budyskim wokrjesu

Sobotu, dnja 13. septembra, wotmě so we wokrjesu Budyšinje tak mjenowany holči dzeń. Nošerjo młodžinskeje pomocy, kiž w dželowym kruhu za naležnosť holcow hromadže džělaja, poskićachu na wšelakich městnach zaběry a džělarnički jenož holcam. Tež socialnej džělacerce Rěčneho centruma WITAJ Franciska Zopic a Weronika Butendeichowa stej w Smjerdžacej serbskorěčny poskitk za holcy mjez 10 a 14 lětami přihotowałoj. Wobdžělniče zaběrachu so z prašenjom „Što holcy wučinja?“ a zestajachu wosobinske kolaže, kotraž zbudźichu čitlu diskusiju wo swójskich kajkosćach a idealach. Napječechu sej tež slódnu swačinu a měšachu strowe njealkoholiske cock-

taile. Tež wellness bě wobstatk projektneho popołdnja. Tak wuspýtachu strowe maski za mjezwočo a wotputachu so při měrnej hudźbje. Po poradženej přeničke w Smjerdžacej přeja sej holcy bórzomne wospjetowanje.

tekst a foto: F. Zopic

Na holcim dnju w Smjerdžacej

Preprošenje na Mačićnu akademiju

W rjedže přednoškow Mačićneje akademije wěnuje so dnja 27.11.2014 dr. Petr Kaleta temje „Adolf Černý jako sorabist a slědžer małych słowjanskich narodow“.

Dnja 22.01.2015 předstaji Jurij Łušćanski Horsta Šlosarja, „nimale pozabyteho mišterskeho šulerja Otta Dixy“.

Mačićna akademija je zjawna a wotměje so stajnje w 19.30 hodź. w Budyskim Wjelbiku. ► www.macica.sorben.com

Bokowčenko znowa we Łužicy

Budyska župa „Jan Arnošt Smoler“ haji hižo nimale 15 lět zwiski do Bokowa, němsce Bockau, w Rudnych horinach, mjenujcy k tamnišemu towarstwu Magistera Georga Körnera.

Magister Körner skutkowaše wjele lět we 18. lětstotku w tutej gmejnje jako farar. W młodych lětach bě perfektnje serbsčinu nawuknył a ju tež wužiwał, na přikład při swójskej maturitnej narěči abo za čas studija w Lipsčanskim Serbskim předarskim towarstwje. Čas

žiwjenja pěstowaše styki k přichodnym serbskim fararjam a pohonjowaše jich, so w mačeršćinje wudospolnjeć. Körner nahromadži zdobom wobšěrny material za přeni hornjoserbsko-němski słownik. Nimo to wěnowaše so domiznowědnym slědženjam.

Lěta zetkachu so člonoj towarstwa z wjednistwom Budyskeje župy w Čornym Chołmca, wšako bě wopyt Krabatoweje hry (foto) planowany. Jim so žiwe předstajenje powěšće wo zmužitym serbskim kuzlarju a skutkowne zapřijeće serbskich elementow lubješe, kaž Wojerowskeje drasty, serbskeho spěwa, hudźby na dudach a serbskeje reje. Tuž sluša iniciatoram, dziwadźelnikam a pomocnikam předstajenja w Čornym Chołmca tež z našeje strony džak. **L. Thomasowa**

Wjeršk lětušeho wopyta Towarstwa magistera Körnera we Łužicy bě připadne zetkanje z našim ministerskim prezidentom, kotryž bě priwatnje runje na samsnym předstajenju. Tak nasto foto ze Stanislawom Tilichom, prezidentom towarstwa Edgarom P. Nahrathom a Leńku Thomasowej, člonku Budyskeho župneho předsydstwa. foće: priwatnej

Impresum: Naša Domowina - Informacije třěšneho zwjazka • Informacije kšywowego zwězka • Informationen des Dachverbandes

Tu wozjewjene wosobinske mjenjenja njekryja so na kóždy pad z mjenjenjom wudawačela. Redakciski kónc: 15.09.2014

wudawačel/Herausgeber: Zarjad Domowiny • Zarěd Domowiny • Geschäftsstelle der Domowina

Postowe naměsto/Postplatz 2 • 02625 Budyšin/Bautzen • www.domowina.de

redakcija/Redaktion: Borbora Felberowa
tel. 03591-550 202 • faks: 03591-42408 • e-mail: felber-pr-domowina@sorben.com

lektoraj/Lektoren: Božena Braumanowa, Marcus Kóncař
zhotowjenje/Satz: Lausitz-Grafik, Melanie Kotissek • čišć/Druck: Lausitzer Druckhaus GmbH Budyšin/Bautzen
„Našu Domowinu“ namakaće w interneće pod www.domowina.de ► Dokumenty/publikacije
Domowina spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.